

GÖRÖMBEI

2013. július 1-én kaptam a szomorú hírt Debrecenből: hosszan tartó betegség után elhunyt Görömbei András irodalomtörténész, a 20. századi magyar irodalom és a nemzetiségi magyar irodalmak kutatója, iskolateremtő egyetemi tanár. Tanárom.

A különböző szemléletű, szerteágazó kutatási területekről egy közösségbe kerülő tanítványok közül talán én vagyok a legfiatalabb és egyben a legutolsó, aki a Debreceni Egyetem irodalomtudományi doktori iskolájában még megismerhettem a Tanár Úr türelmét, senki mással össze nem téveszhető stílusát, alapos-többrétű műveltségét, határozott, konkrét részletekre kiterjedő bírálatait.

A 38. Tokaji Írótáborban találkoztam vele először. Akkor már ismerősen csengett a neve számomra néhány, a kisebbségi magyar irodalmakat áttekinthető írásából, különösen pedig a Sütő András életművét feldolgozó monográfiájából. Diplomamunkámat ugyanis az *Anyám könnyű álmot tégerből* írtam, és gyakran hivatkoztam az ő alapkönyvére. Emlékszem, Bertha Zoltán mutatott be neki Tokajban. Néhány szót váltottunk csupán, ugyanis Tanár Úr sietett vissza Debrecenbe.

Az első valódi beszélgetésre csak jóval később, a Debreceni Egyetem doktori iskolájába való felvételem előtt kerülhetett sor. Az egyetemtől az akkori otthonáig tartó úton végig érdeklődött a legfrissebb kárpátaljai irodalmi helyzetről, munkáimról, további terveimről. Jól emlékszem, milyen tapintatosan, de egyenesen mutatta be önmagát: ő egy határozott irodalomtörténész. Majd hozzátette mosolyogva: van, aki ezt nem szereti. Invitált dolgozószobájába, és megismerkedésünk emlékére kaptam egy példányt *Nagy Gáspár* című monográfiája új kiadásából. A következő beírással: „baráti szívvel ajánlom ezt a baráti vallomást”. Tőle tanultam, hogy nem feltétlenül erény, ha valaki hideg távolságtartással viszonyul egy-egy műalkotáshoz, életműhöz, alkotóhoz.

Szeptember végén, amikor megkezdődött a tanév, első konzultációm után átnyújtotta *Irodalom és nemzeti önismeret* című esszékiötetét, melynek ajánlásába ezt írta: rögeszmém gyűjteménye. Volt valamiféle finom önróniája, amivel egyébként csak nagyon ritkán élt.

Ahogy köteteit lapozom sorban, felidézem közvetlenségét: hogyan ült le mellém a folyosón egy padra, és hogyan beszélt kötetlenül irodalmi és emberi-etikai kérdésekről, mintha ez lett volna a világ legtermészetesebb dolga akadémikus professzor és pályakezdő diákja között. Egyszer sem érzékeltette a köztünk lévő hatalmas műveltségbeli és szemléleti távolságot. Éppen ezért most is megnyugtató közelségére és türelmére gondolok, arra, amikor egy-egy tévedésemet, nem eléggé megalapozott feltevésemet a hatalmas tudású és visszafogott, szerény tanárok alázatával kiigazította. Kifejtette, mit gondol erről vagy arról a jelenségről, íróról, irodalomtörténészről, de mindjárt hozzátette: nekem a saját utamat kell járnom, saját véleménnyel.

Sajnos igazán kevés időt tölthettem a társaságában, kötelékében. Utolsó találkozásaink során már gyakran panaszkodott megrendült egészségi állapotára, arra, hogy néhány éve még kitartóan dolgozhatott, míg az utóbbi időben egyre inkább meghíúsította munkáját az alattomos kór. Az elmúlt egy évben nem is igen fordult meg az egyetemen, csak a kollégáktól hallottam állapotának súlyosbodásáról. Végül jött a szomorú hír: Görömbei Tanár Úr végleg eltávozott az élők sorából.

Valamelyik cikkben olvastam még évekkkel ezelőtt, hogy az igazán nagy emberek nevéből egy idő után kikopik a keresztnév, és már a vezetéknevet említve is pontosan tudjuk, kiről van szó. Így járunk el, ha Aranyt, Petőfit, Adyt, Babitsot, Kosztolányit, Illyést vagy éppen Radnótit mondunk: e kiemelkedő életműveket fémjelző nevek egyszerűen fogalmakká válnak. A magyar irodalmároknál már lényegesen kevesebb ilyen nevet tudok felsorolni hirtelenjében, de talán Gyulai, Klaniczay, Pomogáts, Kulcsár Szabó, Szegedy-Maszák, Margócsy sokak számára felötlik. És persze: Görömbei. Szinte csak így hallottam emlegetni szakmai körökben. Nem túlzás azt mondani: élő legenda volt. A legendák ellentmondásaival együtt.

Az elkövetkező években valószínűleg viták tárgya lesz a most már végleg lezárult irodalomtörténeti életmű. Megmérettetnek majd megállapításai, értékelései.

Én azonban most, a gyász friss pillanataiban csak ennyit mondhatok: közöttünk leszel a könyveiddel, az emlékeddel nagyon-nagyon sokáig.

Nyugodj békében!

CSORDÁS LÁSZLÓ